
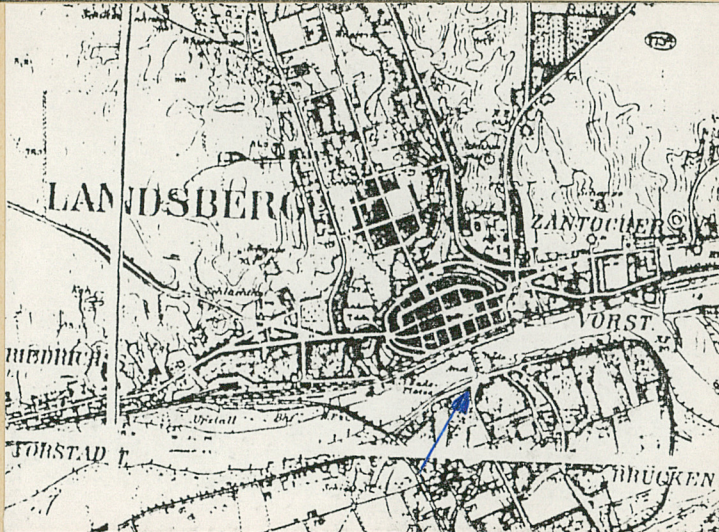
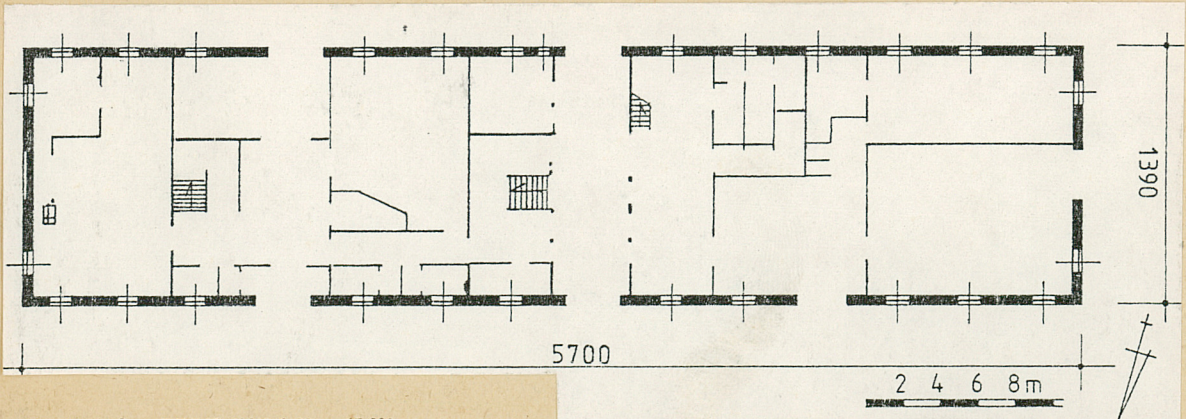

OŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW w WARSZAWIE		A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z																										Nr	1444 LUBUSKIE
1. Obiekt SPICHLERZ OB. Muzeum		2. Czas powstania 1.80-te XVIII w.													3. Miejscowość G O R Z Ó W W L K P.														
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja																												4. Adres Gorzów Wlkp. 66-400 ul. Fabryczna 1 nr hipoteczny	
																												5. Przynależność administracyjna województwo gorzowskie gmina m. Gorzów Wlkp.	
																												6. Poprzednie nazwy miejscowości Landsberg	
7. Przynależność administracyjna 1 VI 1975 województwo zielonogórskie powiat Gorzów Wlkp.																													
8. Właściciel i jego adres Muzeum Okręgowe Gorzów Wlkp. 66-400 ul. Warszawska																													
9. Użytkownik i jego adres Muzeum Okręgowe Oddział Spichlerz Gorzów Wlkp. 66-400 ul. Fabryczna 1																													
10. Rejestr zabytków: KOK-I-140 16.03.1961 Nr 16/76 data 22.10.76																													

Zam. 3188 WA/Pń — PZGK 21449/1/88 — 15.000

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Budowniczość i dokładna data budowy obiektu nieznane. Powstanie spichlerza należy wiązać z intensywnym rozwojem gospodarczym Gorzowa Wlkp.

/sukiennictwo, fabryka tekstylna, fabryka maszyn i odlewnia żeliwa/ i jego dzielnicy położonej po południowej stronie Warty /tzw. Zamościa/, a także z powstaniem Kanału Bydgoskiego

/1774 r./. Budynek wzniesiony został najprawdopodobniej w latach 80-tych XVIII w. w miejscu zniwelowanej reduoty tzw. Krowiego Grodu, jako własność miejska. Jeszcze kilkanaście lat temu nad głównym wejściem do obiektu znajdowała się tabliczka z datą 1798 r., ale data ta - jak się wydaje - nie odnosiła się do budowy obiektu, bowiem na zachowanej panoramie miasta z 1795 r. spichlerz już istnieje.

W okresie powojennym obiekt użytkowany był przez GS Samopomoc Chłopska w Gorzowie Wlkp. Na przełomie lat 70- i 80-tych XX w. obiekt poddany został rewaloryzacji i adaptacji na cele wystawiennicze miejscowego muzeum. Spichlerz gorzowski odpowiada w sensie architektonicznym i funkcjonalnym /a także konstrukcyjnym/ powszechnie występującemu wzorcowi spichlerza miejskiego /dwu- lub trzykondygnacyjne

c. d. wkładka nr 1

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Sytuacja

Spichlerz posadowiony jest w południowej części Gorzowa Wlkp., na tzw. Zamościu /czyli dzielnicy położonej po południowej stronie Warty/. Obiekt zlokalizowany jest przy skrzyżowaniu ulic Fabrycznej i Przemysłowej, w odległości kilkudziesięciu metrów od brzegu rzeki. Budynek zorientowany jest na osi NE - SW. Bezpośrednie otoczenie spichlerza niezabudowane; jedynie w odległości ca 40 m na południowo-zachód usytuowany jest współczesny pawilon handlowy /sklep meblowy/. Teren bezpośrednio przy zabytkowym budynku wybrukowany, od strony południowo-zachodniej wygradzony niewysokim murkiem z pustaków betonowych.

Materiał, technika, konstrukcja

Posadowienie - budynek osadzony jest na ławach fundamentowych z kamienia łamanego; wysokość podmurówki tworzącej cokół obiektu od 30 do 70 cm ponad poziom gruntu. Zewnętrzna powierzchnia podmurówki otynkowana gładkim tynkiem wapienno-cementowym.

Ściany pierwszej kondygnacji budynku murowane z cegły ceramicznej na zaprawie wapiennej /rodzaj wątku cegieł nierozpoznany z uwagi na zewnętrzne tynki wapienno-cementowe/. Grubość ścian w przyziemiu ca 70 cm. Ściany wyższych kondygnacji obiektu wzniesione w technice szachulcowej /ryglowej/ z wypełnieniem kwater międzyryglowych z cegły ceramicznej /kwatery te są otynkowane na gładko/. Rozstaw słupów szkieletu konstrukcyjnego ścian rytmiczny, symetryczny. W obrębie każdej z kondygnacji przynaróżne wzmacniające zastrzały. Ściany wewnętrzne /w zdecydowanej większości wtórne/ charakteryzują się zróżnicowaną konstrukcją - ściany pierwotne mają konstrukcję ryglową z wypełnieniem z cegły ceramicznej, ściany współczesne są murowane z cegły ceramicznej lub wykonane z desek lub płyt gipsowo-kartonowych /z częściowym wykorzystaniem słupów wspierających podciąg stropów.

Podłogi deskowe, powlekane lakierem bezbarwnym; jedynie w dawnych przejazdach /w osiach wrót/ posadzki z płytek terrakoty, imitujących cegłę.

Stropy belkowe, nagie z powłoką z desek. Belki stropowe wsparte na oczepach ścian obwodowych i podparte podciągami, ułożonymi na drewnianych słupach i wzmocnionymi mieczami. Układ belek w pionie nad przejazdami zapewniał możliwość wewnętrznego transportu ~~wewnętrznych~~ towarów /np. worków/ za pomocą wyciągu.

Wieżba dachowa krokwiowo-jętkowa /dwa poziomy jętek, z których górny poziom wsparty jest pojedynczą podporą stolcową, a poziom dolny podporą podwójną/. Stopy krokwi osadzone na wpust ukośny w belkach stropowych. Do dolnych części krokwi nabite są przypustnice, zapewniające

c. d. wkładka nr 1

ca 10460 m³

ca. 2200 m²

spichlerz

muzeum

Na przełomie lat 70- i 80-tych XX w. przeprowadzono kompleksową rewaloryzację obiektu, dokonując adaptacji jego wnętrza do potrzeb wystawienniczych miejscowego muzeum. Prace rewaloryzacyjne przeprowadziło PP Pracownie Konserwacji Zabytków w Szczecinie.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Ogólny stan techniczny budynku dobry, bez widocznych zagrożeń.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Obiekt winien być wykorzystywany zgodnie z jego obecnym przeznaczeniem, bez dokonywania zmian w zakresie bryły i elewacji. Budynek wpisany jest do rejestru zabytków i jako taki podlega prawnej ochronie konserwatorskiej. Wszelkie prace remontowo-budowlane winny być każdorazowo uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gorzowie Wlkp. W bezpośrednim otoczeniu spichlerza winien obowiązywać zakaz wznoszenia obiektów kontrastujących skalą i charakterem z budynkiem zabytkowym.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

W. Lindner, Technische Kulturdenkmale in der Mark Brandenburg, (W:) Brandenburgische Jahrbücher nr 6, R. 1937.

K. Reissmann, Die Kunstdenkmäler des Stadt- und Landkreises Landsberg /Warthe/, Berlin 1937.

O. Kaplick, Landsberger Heimatbuch, 1935.

2022 Kosimowsko, dok. historyczno-architektoniczna,
Szczecin 1975, PT

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowywania, sygnatury)

Reprodukcja mapy topograficznej miasta z 1892 r. /negatyw
ze zbiorów Prac. Fot. PKZ Szczecin S. A./

24. Uwagi różne Karta dzielona woj. zielonogórskiego; nr rejestru 185-
140/61 KOK-I z 16.03.61

25. Opracował

tekst mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, maj 1992 r.
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, maj 1992 r.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, maj 1992 r.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów WKZ, PSOZ Gorzów Wlkp.

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

20.05.92

Państwowa
Służba Ochrony Zabytków
ODDZIAŁ
ul. Jagiellońska 8
66-413 Gorzów Wlkp.
tel. 75-483, 75-466

W O D Z
KONSERWATOR ZABYTKÓW
mgr Władysław Chrostowski

27. Załączniki

1. Miejscowość G O R Z Ó W I E W Ł K P.	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) SPICHLERZ OB. MUZEUM	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, sytuacja, fotografie
--	--	---

c. d. rubr. nr 12 - ,otwory okienne rozmieszczone osiowo, ciągi wystawek okiennych w połaciach dachowych, jednonątrżność kondygnacji składowych, występowanie przejazdów/; analogiczne obiekty występują np. w Bydgoszczy.

c. d. rubr. nr 13 - lekkie załamanie połaci dachowych.

Pokrycie dachu stanowi ceramiczna karpiówka, ułożona w tzw. koronkę. Kalenica dachu i naroża zabezpieczone ceramicznymi gąsiorami. W obu połaciach długich dachu znajdują się niewielkie wystawki okienne, rozmieszczone w dwóch poziomach; nakryte są one jednopółaciowymi, półokrągłymi daszkami krytymi blachą.

Stolarka okienna wprowadzona została do obiektu wtórnie, w trakcie prac rewaloryzacyjnych. Pierwotnie w budynku występowały otwory okienne nieprzeszkłone, zamykane zewnętrznymi deskowymi okiennicami /zachowanymi lub zrekonstruowanymi również obecnie/. Istniejące zespolone okna o podwójnym przeszkleniu nie mają podziałów szczeblinowych, co pozwala zachować pierwotny wygląd otworów okiennych. W wystawkach dachowych umieszczone są niewielkie dwuskrzydłowe okienka krosnowe.

Drzwi /wrota/ zewnętrzne dwuskrzydłowe, deskowe, zawieszone na pasowych zawiasach kowalskiej roboty. Górne krawędzie skrzydeł wrót mają formę łuków odcinkowych analogicznie do kształtu nadproża otworu drzwiowego. Istniejące obecnie wrota są repliką stolarki pierwotnej. Drzwi wewnętrzne płycinowe, w większości jednoskrzydłowe, współczesne.

Rzut

Budynek spichlerza założony został na rzucie prostokąta o wymiarach 5700 x 1390 cm, zorientowanego na osi NEE - SWW. Front budynku zwrócony w kierunku południowym, ku Warcie. Pierwotnie do wnętrza obiektu prowadziło 8 wejść /po 3 w ścianach długich (przeciwległe) i po 1 w ścianach szczytowych/; obecnie zachodnie wejście w ścianie południowej i wejście we wschodniej ścianie szczytowej są zamurowane.

Bryła

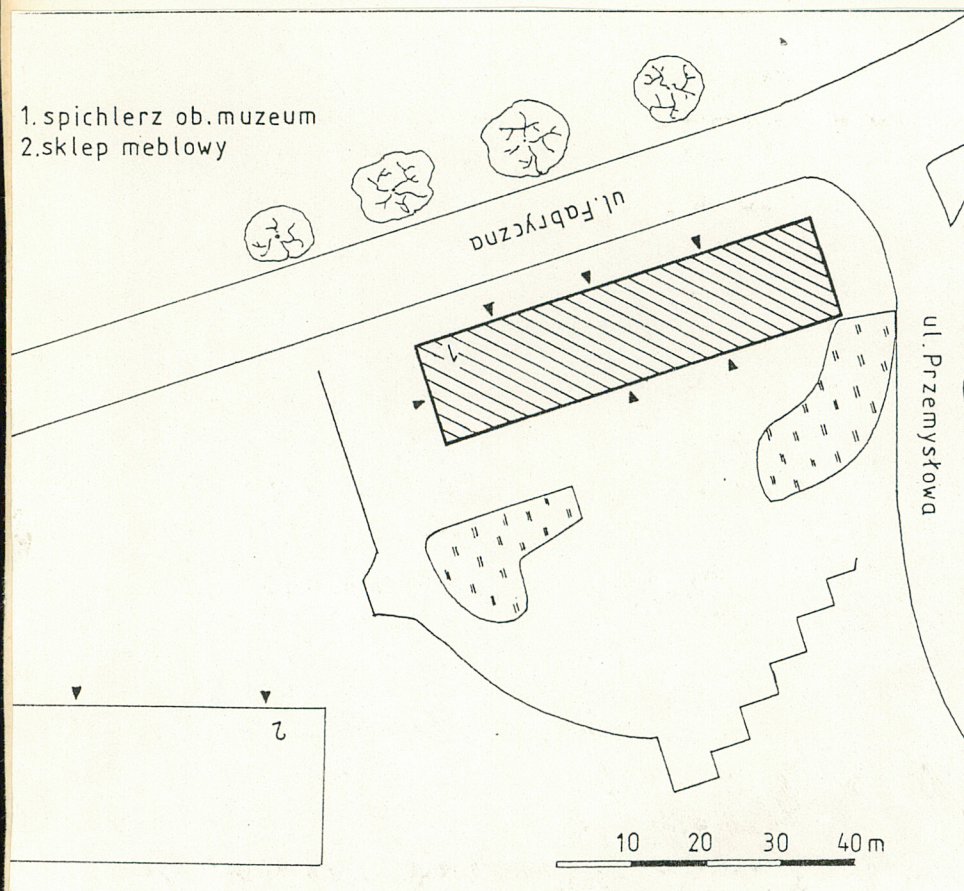
Inwentaryzowany spichlerz jest obiektem prostopadłościennym, nakrytym wysokim dachem naczółkowym. Wysokość całkowita obiektu ok. 1700 cm; stosunek wysokości ścian do wysokości dachu jak ca 3 : 2. Spichlerz jest obiektem trójkondygnacyjnym, częściowo podpiwniczonym, posiadającym przestronne poddasze /obecnie w jego obrębie wydzielone są pomieszczenia wystawiennicze/. Wysokość poszcze-

c. d. wkładka nr 2

Wkładkę złożył: mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, maj 1992 r.
(imie, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ, PSOZ Gorzów Wlkp.

Wzór ODZ 1978 r.

2.

3.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
G O R Z Ó W W Ł K P.	SPICHLERZ OB. MUZEUM	tekst, fotografie, spis fotografii

c. d. rubr. nr 13 - gólnych kondygnacji ca 350 cm. Pierwotnie kondygnacje skomunikowane były jednobiegowymi, drewnianymi schodami drabiniastymi /częściowo zrekonstruowanymi/, obecnie jednobiegowymi schodami drewnianymi, zaopatrzonymi w poręcze. Drewniane wyłożenie stopni i śpoczników schodów wspiera się na betonowych wylewanych biegach. W części wschodniej 7 komorowa piwnica o ścianach kamiennych i stropach kolebkowych, w części zachodniej niewielka piwnica zaadaptowana jest na węzeł cieplny.

Elewacje

Kompozycja elewacji wynika wprost z konstrukcji obiektu; w układzie wertykalnym kształtują ją słupy, a w horyzontalnym podwaliny, rygle i oczepy. Pozioma kompozycja ścian długich podkreślona zróżnicowaniem konstrukcyjnym ścian /część dolna (parter) murowana z cegły ceramicznej, część górna szachulcowa/, poziomami przepruć okiennych /trzy poziomy w obrębie ścian i dwa poziomy okien w połaciach dachu/. Całość sprawia wrażenie harmonijne, rytmiczne; daje się zaobserwować symetria szkieletu konstrukcyjnego /tak względem osi pionowej każdej ze ścian jak i ścian względem siebie/. Zasadniczym wyznacznikiem kompozycji elewacji była nie tyle względy estetyczne ile funkcjonalne.

Wnętrze

Pierwotnie jak należy przypuszczać /i jak ma to miejsce w innych spichlerzach/ poszczególne kondygnacje obiektu miały charakter jednownętrzny; jedynie w przyziemiu wydzielone były - ścianami ryglowymi - przejazdy w osi wrót. Podziały na wyższych kondygnacjach miały natomiast charakter sasicznic, oddzielających poszczególne części przechowywanego ziarna. Obecnie przystosowanie obiektu do wymogów muntealnych wiązało się z koniecznością wydzielenia szeregu pomieszczeń /magazynowych, sanitarnych, pracowni naukowych, sal wystawowych, szybu windy/; część podziałów wewnętrznych nastąpiła z wykorzystaniem słupów wspierających podciągi stropów. Zachowanie niezabudowanych elementów konstrukcyjnych /słupów z mieczowaniem, stropów belkowych, elementów więźby dachowej/ pozwalało choć w części zachować pierwotny klimat wnętrza spichlerza.

Instalacje elektryczna 220 i 380 V, wodno-kanalizacyjna, c. o., odgromnik, winda.

Spis fotografii:

1. Widok ogólny obiektu od strony północno-wschodniej

2. Widok spichlerza z północnego brzegu Warty

Wkładkę założył: mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, maj 1992 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ, PSOZ Gorzów Wlkp.

4.

5.

6.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
G O R Z Ó W W L K P.	SPICHLERZ OB. MUZEUM	spis fotografii, fotografie

c. d. spis fotografii -

3. Elewacja północno-zachodnia
4. Elewacja południowo-zachodnia
5. Elewacja południowo-wschodnia
6. Drzwi i okna w elewacji południowo-wschodniej
7. Fragment wnętrza przejazdu w osi wrót
8. Fragment wnętrza II kondygnacji
9. Fragment więźby dachowej

Wkładkę założył: mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, maj 1992 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ, PSOZ Gorzów Wlkp.

7.

8.

9.

SPICHLERZ

GORZÓW WLKP.
FABRYCZNA 1

SPICHLERZ

GORZÓW WLKP.
FABRYCZNA 1